

जिल्ला विकास समितिको
कार्यालय
स्याङ्जा

आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ को
सामाजिक परीक्षण प्रतिवेदन

तयार पार्ने
स्कोलर नेपाल प्रा.लि. काठमाण्डौं
(Scholar Nepal Pvt Ltd, Kathmandu)

२०७२

कार्यकारी सारांश

स्थानीय निकाय (आर्थिक प्रशासन) नियमावली, २०६४ को नियम २०१ ले गरेको व्यवस्था अनुरूप स्थानीय निकायहरूको एक आर्थिक वर्षमा निकायकै समग्र सामाजिक उत्तरदायित्व परीक्षण (लेखाजोखा) गर्ने पद्धतिलाई स्पष्ट तथा निर्देश गर्न सामाजिक लेखापरीक्षण कार्यविधि २०६३ लाई प्रतिस्थापन गर्दै स्थानीय निकाय सामाजिक परीक्षण कार्यविधि, २०६७ तर्जुमा गरेको छ। यसका सैद्धान्तिक र व्यावहारिक पक्षलाई समेट्दै स्थानीय निकायलाई ऐन नियमले तोकेको सामाजिक जिम्मेवारी, त्यस अनुसार संचालित कार्यक्रम, योजनाले ल्याएको परिवर्तन र सामाजिक जिम्मेवारी बहन गर्न सक्ने संस्थागत क्षमताको लेखाजोखा लाई केन्द्रविन्दुमा राखी जिल्ला विकास समिति, स्याङ्जाको आ.व. २०७१।०७२ को सामाजिक परीक्षण गरिएको छ।

सामान्य परिभाषा अनुसार सामाजिक परीक्षण कुनै पनि संस्थाको सामाजिक कार्य सम्पादनको परीक्षण हो जसमा सरोकारवालाले सामाजिक कार्य सम्पादनमा भविष्यमा गर्न सकिने सुधारको आशा राख्दछन्। आर्थिक लेखापरीक्षण र सामाजिक परीक्षण बीच केही समानताहरू छन्। यी दुवैमा अभिलेख र प्रक्रियाको जाँच र त्यसको सारांश र प्रतिवेदन तयारी गरिन्छ। तर तात्त्विक फरक के हो भने सामाजिक परीक्षणमा व्यवस्थापन, बोर्ड सदस्य, कर्मचारी, सेवाग्राही, समुदाय, नीति निर्माता सबैलाई संस्थाको सामाजिक कार्य सम्पादनको लेखाजोखाको अवसरमा सहभागी गराइन्छ, भने आर्थिक लेखा परीक्षणमा लेखापरीक्षकले आफ्नो राय मात्र उल्लेख गर्दछन्।

पहिलो पटक सामाजिक परीक्षण गरिँदैछ भने विगतको कार्य सम्पादनको मूल्याङ्कनमा भन्दा संस्थागत संरचना, प्रक्रिया र उद्देश्यमा जोड दिनुपर्दछ। सामाजिक परीक्षण वर्षमा एक पटक वा दुई वर्षमा एक पटक गर्ने प्रचलन रहेको पाइन्छ। स्थानीय निकाय (आर्थिक प्रशासन) नियमावली, २०६४ को नियम २०१ ले गरेको व्यवस्था अनुसार वर्षमा एक पटक गर्ने प्रावधान भएकोले स्थानीय निकायहरू (जिल्ला विकास समिति, महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका र गा.वि.स.हरू)ले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको प्रथम चौमासिक भित्र सामाजिक परीक्षण गरी सक्नु पर्ने कानुनी मान्यता भएकाले जि. वि.स.स्याङ्जा ले पनि सोही समय सिमा भित्र सामाजिक परीक्षण गर्न लागेको हो। यसका लागि स्थानीय निकायले सो निकायसँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध नभएको विज्ञलाई सामाजिक परीक्षकको परामर्शदाताका रूपमा लिएर काम गरेको छ। सामाजिक परीक्षण कार्यको सहयोग तथा समन्वयका लागि स्थानीय निकायले एक समन्वय समिति गठन गर्नुपर्ने भनियता पनि समन्वय समितिको गठन बाध्यात्मक भने नभएको हुँदा सोही अनुसार जि. वि.स.स्याङ्जा ले पनि सामाजिक परीक्षण गरेको छ।

सामाजिक परीक्षणलाई अनुसन्धानात्मक ढंगबाट अध्ययन पश्चात् सम्पूर्ण सरोकारवाला सहितको समावेशी उपस्थितिमा प्रस्तुत गरिएको छ । छलफलमा उठेका सवाल र जवाफलाई समेटि सामाजिक परीक्षक / परामर्शदाताबाट अन्तिम प्रतिवेदन तयार भएको छ । यसलाई आवश्यकता अनुसार स्थानीय निकायको योजना तर्जुमाको विभिन्न चरणमा पेश गरिनेछ । यसरी स्थानीय निकायबाट भएका कामहरूले सामाजिक उपलब्धि कति हासिल भए सोको विश्लेषणबाट प्रभाव सम्मको अवस्थाको आंकलन गर्न सामाजिक परीक्षण विधि निकै प्रभावकारी हुनेछ । सामाजिक परीक्षणको सैद्धान्तिक पक्षको अनुसरण, सामाजिक परीक्षण कार्यविधिको महत्वपूर्ण पाटो भएकाले यसको सफल कार्यान्वयनबाट आफ्नो सामाजिक विकासको उत्तरदायित्व पूरा गर्न जि. वि.स.स्याङ्जालाई ठूलो टेवा पुग्दछ भन्ने लागेको छ । साथै यसैको आधारमा भविष्यको रणनीति तथा योजना तयार गर्ने कार्यका लागि यसका निष्कर्षहरूले सघाउँनेछन् । स्थानीय निकायको समग्र सामाजिक उत्तरदायित्व परीक्षणको अभ्यास नौलो भएकाले अनुशिक्षण, तालिम, प्रचार प्रसार र समय सापेक्ष सुधारको आवश्यकतालाई पनि स्वीकार गरि प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

श्रीमान स्थानीय विकास अधिकारी ज्यू
जिल्ला विकास समितिको कार्यालय
स्याङ्जा ।

जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, स्याङ्जा र यस स्कोलर नेपाल प्रा.लि. काठमाण्डौं बीच जिल्ला विकास समितिको आ.व. २०७१।०७२ को सामाजिक परीक्षणको लागि भएको सम्झौता वमोजिम प्रस्तावमा उल्लेख भए अनुसारको प्रक्रिया पुरा गरी यो प्रतिवेदन पेश गरेका छौं ।

१. पृष्ठभूमि

सामाजिक परीक्षण वर्षमा एक पटक वा दुई वर्षमा एक पटक गर्ने प्रचलन रहेको पाइन्छ । स्थानीय निकाय (आर्थिक प्रशासन) नियमावली, २०६४ को नियम २०१ ले गरेको व्यवस्था अनुसार वर्षमा एक पटक गर्ने प्रावधान भएकाले स्थानीय निकायहरू (नगरपालिका, महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, जिल्ला विकास समिति र गा.वि.स.हरू)ले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको प्रथम चौमासिक भित्र सामाजिक परीक्षण गरी सक्नुपर्छ ।

सामाजिक परीक्षण कार्यविधि २०६७ वमोजिमको अधिनमा रही जिल्ला विकास समिति स्याङ्जाको आ.व.२०७१।०७२ को सामाजिक परीक्षण गरिएको छ । सामाजिक परीक्षणलाई अनुसन्धानात्मक ढंगबाट अध्ययन पश्चात् सम्पूर्ण सरोकारवाला सहितको समावेशी उपस्थितिमा प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गरि छलफलमा उठेका सवाल र जवाफलाई समेटि अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । यसलाई स्थानीय निकायको योजना तर्जुमाको विभिन्न चरणमा, सामाजिक तथा जनसंख्या समिति र परिषद्मा पेश गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ ।

२. सामाजिक परीक्षणको उद्देश्य

स्थानीय निकाय (आर्थिक प्रशासन) नियमावली, २०६४ को नियम २०१ ले गरेको व्यवस्था अनुरूप जिल्ला विकास समितिको एक आर्थिक वर्षमा जिल्ला विकास समितिकै समग्र सामाजिक उत्तरदायित्वको परीक्षण (लेखाजोखा) गर्नु यस सामाजिक परीक्षणको उद्देश्य हो । यसमा जिल्ला विकास समितिलाई ऐन नियमले तोकेको सामाजिक जिम्मेवारी, त्यस अनुसार संचालित कार्यक्रम तथा आयोजनाले ल्याएको सामाजिक उपलब्धि र सामाजिक जिम्मेवारी बहन गर्न सक्ने नीतिगत व्यवस्था र संस्थागत क्षमताको लेखाजोखा गरिएको छ ।

3. सामाजिक परीक्षण अध्ययन विधि

सामाजिक परीक्षणलाई अनुसन्धानात्मक ढंगबाट देहायका विधिहरू प्रयोग गरिएका थिए :

क) सन्दर्भ सामग्री समीक्षा र अध्ययन

- ◆ स्थानीय निकाय सम्बन्धी ऐन, नियम, कार्यविधिहरू र निर्देशिकाहरू
- ◆ स्थानीय निकायको सामाजिक जिम्मेवारी, लक्ष्य, उद्देश्य
- ◆ आवधिक तथा वार्षिक योजना (विषयगत कार्यालयहरूको समेत)
- ◆ सामाजिक उपलब्धि, कार्य सम्पादन, परिणाम र प्रभाव सम्बन्धी अभिलेख तथा सूचना
- ◆ नागरिक बडापत्र
- ◆ वार्षिक प्रतिवेदनहरू

ख) अन्तरवार्ता र समूह छलफल

जिल्ला विकास समितिका स्थानीय विकास अधिकारी, शाखा प्रमुख, विषयगत कार्यालय प्रमुखसँग अर्धसंरचित अन्तरवार्ता गरिएको थियो । अन्तरवार्ताबाट समेटिन नसकेका विषयहरूका लागि सम्बन्धित कर्मचारीहरूको सानो समूह बनाई समूह छलफल गरियो । प्रमुख समस्या, चुनौती तिनीहरूको सम्पादनको अवस्था र भावी कार्यदिशाका बारेमा गहन अध्ययन गरी बुँदागत रूपमा प्रतिवेदन तयार गरिएको थियो ।

ग) प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्रस्तुति तथा छलफल

निम्नानुसारका शीर्षकमा केन्द्रीकृत रही प्रारम्भिक प्रतिवेदन माथि छलफल गरिएको थियो

- ◆ सामाजिक परीक्षणका निष्कर्षहरू
- ◆ सामाजिक परीक्षणले औल्याएका सवालहरू
- ◆ सवालहरूको प्राथमिकीकरण
- ◆ यी सवालहरूलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिबद्धता (समय सीमा सहित)
- ◆ सामाजिक प्रतिवेदनले समेट्न नसकेका विषयवस्तु
- ◆ सुझावहरू संकलन

४. अध्ययनका सिमा

यस सामाजिक परीक्षणको अनुसन्धानमुलक अध्ययनका क्रममा जिल्ला स्थित सम्पूर्ण कार्यालयहरू लगायत गैह्रसरकारी संस्थाहरूलाई अध्ययनको क्षेत्रभित्र समेट्न सकिएको छैन । त्यस्तै गरि जिल्ला विकास समिति स्याङ्जाले संचालन गरेका सबै योजनाहरू तथा गाविस हरूको अवलोकन भ्रमण गरिएको नभई केही योजनाहरूको अवलोकन र उपभोक्ताहरूसंगको छलफललाई मात्र समेट्न सकिएको छ ।

५. बृहत् छलफल कार्यक्रमको विवरण

क) मिति : २०७२।०७।२०

ख) स्थान : जि.वि.स. सभाकक्ष

ग) समय : १० बजे देखि १२ बजेसम्म

६. स्थानीय निकाय र विषयगत कार्यालय/गैह्र सरकारी संस्थाहरूको विवरण

कार्यविधिको अनुसूची २ र ३ बमोजिमको विवरण संलग्न गरिएको छ ।

७. सामाजिक परिक्षणबाट देखिएका सबल पक्षहरू

- ◆ कुनै तिन भन्दा बढि क्षेत्रका गुरु योजना तयार भई कार्यान्वयनमा रहेको ।
- ◆ महिला, बालबालिका, आदिवासी जनजाति, दलित पिछडिएका वर्ग, लगायत लक्षित वर्गहरूको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्न आन्तरिक स्रोतबाट दश प्रतिशतभन्दा बढी बजेट छुट्याई कार्यान्वयन गरेको ।
- ◆ संगठन संरचना र त्यसमा रहेका प्रत्येक शाखा र इकाईको कार्य विवरण सहितको कर्मचारी दरबन्दी स्वीकृत गरी आवश्यकतानुसार परिमार्जन सहित कार्यान्वयन हुँदै आएको ।
- ◆ कार्य विवरण तयार गरी कर्मचारीहरूलाई उपलब्ध गराइएको ।
- ◆ समिति र उपसमितिको गठन भई कार्य संचालन भएको ।
- ◆ बजेट तर्जुमा उपसमिति गठन भई तथा सरोकारवालाहरूसँग छलफल गरी आर्थिक प्रशासन शाखाले शाखा, उपशाखाहरूसँग राय सुझाव लिई बजेट तयार गर्ने गरेको ।
- ◆ अन्तिम लेखा परीक्षण गराई ३५ दिनभित्र नियमित गर्नुपर्ने सबै बेरुजू नियमित गरेको, बेरुजू लगत अद्यावधिक राखेको र असूल गर्नुपर्ने बेरुजू असूलीका लागि कारबाही चलाएको ।
- ◆ अधिल्लो वर्षको तुलनामा २५ प्रतिशतभन्दा बढी आन्तरिक स्रोत वृद्धि भएको ।

- ◆ राजस्व परामर्श समिति गठन भएको र राजस्व सम्भाव्यता अध्ययनको आधारमा आय प्रक्षेपण ।
- ◆ सूचना तथा अभिलेख केन्द्रको स्थापना भई जि.वि.स.को लागि आवश्यक सूचना तथा अभिलेखहरू संकलन गरी व्यवस्थित रूपमा राखिएको ।
- ◆ अभिलेख व्यवस्थापनको कार्य सुरु भएको ।
- ◆ पञ्जीकरण सम्बन्धी इकाई स्थापना भई सेवा समय तोकी कार्य भइरहेको तथा प्रतिवेदन नियमित रूपले निर्धारित ढाँचामा भइरहेको ।
- ◆ विकास निर्माणमा जनताको वित्तीय तथा श्रम सहभागिता २० प्रतिशतसम्म भएको ।
- ◆ वर्षमा ३ पटक सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने गरिएको एक पटक सामाजिक परिक्षण गरिएको र सबै आयोजनाहरूको सार्वजनिक परीक्षण हुने गरेको ।
- ◆ गुनासो प्राप्तिका लागि टेलिफोन, इमेल, उजुरी पेटीका आदिको व्यवस्था गरेको र गुनासो सुन्ने अधिकारी तोकी प्राप्त सबै गुनासाहरू समाधान र सो को अभिलेख समेत राख्ने गरिएको ।
- ◆ नागरिक बडापत्र तर्जुमा गरी प्रकाशित गरेको, आवश्यकतानुसार परिमार्जन गरेको र बडापत्र वमोजिम सेवा उपलब्ध गराइएको ।
- ◆ वार्षिक आय व्यय प्रकाशन सूचना बोर्ड, पत्र पत्रिका तथा स्थानीय एफ.एम.बाट सार्वजनिक गरेको ।
- ◆ गैसहरूको योजनालाई वार्षिक योजनामा समावेश गर्ने गरिएको र समय समयमा अनुगमन समेत हुने गरेको तथा केहि संस्थासँगको साभेदारीमा कार्यक्रम समेत संचालन भएको ।
- ◆ स्थानीय निकाय सँग सम्वन्धित बाह्य २ भन्दा बढि संस्था सँग साभेदारी तथा सहयोगको आदान प्रदान समेत भएका छन् ।
- ◆ विकास निर्माणमा अन्तर स्थानीय निकाय समन्वयमा कामहरू गर्नको लागि स्थायी संयन्त्र बनाई कार्य भइरहेको ।
- ◆ योजनामा समावेश गर्ने गरेको केही योजनामा सहकार्य र साभेदारीमा काम गरेको ।

७.१ एम.सी.पी.एम. का आधारमा जिल्ला विकास समितिको विश्लेषण

कमजोरी पक्षहरु

- ◆ भौतिक पुर्वाधार विकास आयोजनाको रु पाँच लाख भन्दा कम लागतको आयोजना आफैले सञ्चालन गरेको ।
- ◆ रु ५ लाख वा सो भन्दा बढी सबै आयोजनाहरुको लागत अनुमान तयार गरी सोही बमोजिम बजेट विनियोजन नगरेको ।
- ◆ बहुवर्षिय आयोजनाको लागि आयोजनाको कुल लागत अनुमान तयार गरी सोही बमोजिम चालु आ.व.का लागि बजेट विनियोजन नगरेको ।
- ◆ मर्मत सम्भारको लागि उपभोक्तासंग सेवा शुल्क लिने नगरेको ।
- ◆ आवधिक जिल्ला विकास योजना तर्जुमा नभएको ।
- ◆ पुर्वाधारका आयोजनाहरुमा वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार नभएको ।
- ◆ आन्तरिक आयको बाँडफाँड गर्नुपर्ने रकमको ३५ देखि ५० प्रतिशत सम्म सम्बन्धित गा.वि.स./न.पा.लाई बाँडफाँड नगरेको ।
- ◆ कुल बेरुजु मध्ये ७५ प्रतिशत वा सो भन्दा बढी फछ्यौट नगरेको ।
- ◆ स्वीकृत कार्यसञ्चालन तालिका आ.व. को श्रावण मसान्त भित्र वेवसाइट र सूचना मार्फत सार्वजनिक नगरेको ।
- ◆ धरौटी खाताको रकम अन्य प्रयोजनमा खर्च नगरेको र फिर्ता गर्नुपर्ने रकम फिर्ता गरेको नपाइएको ।
- ◆ नियमले तोकेको सिमा भित्र रही प्रशासनिक कार्यमा खर्च नगरेको ।
- ◆ रु ५ लाख भन्दा माथिका आयोजनाहरुको नाम, स्थान, कुल लागत, लाभान्वित संख्या, शुरु मिति सम्पन्न हुने मिति र उपभोक्ता समितिको अध्यक्षको विवरण खुल्ने गरि सूचना पाटी जि.वि.स.मा सबैले देख्ने गरी नटासिएको ।
- ◆ आयोजना कार्यक्रमको नियमित अनुगमन गरी चौमासकि रुपमा प्रतिवेदन उपर जिविस बोर्डमा छलफल तथा निर्णय नभएको ।
- ◆ तोकिएको अवधि पुरा भएका सबै आयोजनाहरुको प्रभाव मुल्यांकन नगरिएको ।
- ◆ नियमले तोके बमोजिमको समयभित्र पेशकी फछ्यौट नभएको ।

- ◆ गरीबी विश्लेषण गरी चालु आ.व. सम्मको विवरण श्रावण भित्र मन्त्रालय र राष्ट्रिय योजना आयोगमा नपठाएको ।
- ◆ स्थानीय निकायका सबै कर्मचारीहरूले तोकेको समयभित्र सम्पत्ति विवरण पेश गरी मन्त्रालयले तोकेको निकायमा नपठाएको ।
- ◆ क्षमता विकास योजना तयार गरी ३ वर्षमा अद्यावधिक नगरेको ।

ट. सामाजिक परिक्षणबाट देखिएका चुनौती वा कमिकमजोरीहरू

सामाजिक परिक्षणबाट देखिएका कमिकमजोरीहरू निम्न बमोजिम छन् ।

- ◆ प्रचलित सहभागितात्मक योजना तर्जुमाका चरणहरू शत प्रतिशत अवलम्बन नगरिएको ।
- ◆ आवधिक योजना हाल सम्म निर्माण भईनसकेको ।
- ◆ अनुगमन समिति गठन भई नियमित रूपमा अनुगमन कार्य हुने नगरेको र सो उपर समिक्षा नभएको ।
- ◆ कर्मचारीहरूको नियमित बैठक बस्ने गरे तापनि सम्बन्धित शाखालाई निर्णयको जानकारी हुने व्यवस्था नभएको ।
- ◆ कर्मचारीहरूको आचार संहिता प्रचलित ऐन नियमावली बमोजिम भएको तर जिविसको छुट्टै नभएको ।
- ◆ जि.वि.स.को स्वामित्वमा भएका सबै सम्पत्तिको अभिलेख राखेको तर सबैमा मूल्य नखुलेको ।
- ◆ प्रोफाइल अद्यावधिक भएको र प्रकाशन गर्नुपर्ने सूचना तथा जानकारीहरू नियमित रूपमा प्रकाशन गर्ने गरेको र योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा प्रयोग समेत सो सूचनाहरूको प्रयोग हुने गरेको । तर प्रकाशन हुन बाँकि रहेको ।
- ◆ भूसूचना प्रणाली अनुसार काम हुन नसकेको ।
- ◆ निजी क्षेत्रसँगको साभेदारीमा कुनै पनि सार्वजनिक सेवा उपलब्ध गराउने कार्य सुरु नभएको ।

क. स्थानीय निकाय चुनौतीहरू

- ◆ योजना मागको तुलनामा बजेट थोरै हुने गरेको ।
- ◆ परिषदबाट स्वीकृत योजना भन्दा बाहिरका योजना छनौट हुने ।
- ◆ आर्थिक वर्षको अन्त्यमा थप बजेट तथा कार्यक्रम पठाइने ।

- ◆ उपभोक्ता समितिले समयमा काम गर्न जागरुकता नदेखाउने ।
- ◆ बजेट सिलिङ्ग अनुसार निकास नहुनु ।
- ◆ विभिन्न निकायबाट योजना थप हुने तर जनशक्तिको व्यवस्था नहुने (संस्कृति पर्यटन, शहरी विकास, भौतिक योजना आदि) ।
- ◆ जिल्ला यातायात गुरुयोजना बमोजिम सडक निर्माणको कार्य पूर्ण रूपमा अधि बढ्न नसकेको ।

ख. समाधानका लागि गरेका प्रयासहरू

- ◆ उपभोक्ता समितिलाई योजना कार्यान्वयन सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम दिइएको ।
- ◆ परिषदबाट स्वीकृत योजनाहरू मात्र समावेश गरी कार्यान्वयनका लागि सरोकारवालाहरूलाई अनुरोध गरिएको ।

ग. मन्त्रालयसंग राखेका अपेक्षाहरू

- ◆ अध्ययन अवलोकन भ्रमणको अवसरको अपेक्षा ।
- ◆ समयमा बजेटको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- ◆ जिल्ला परिषदबाट पारित भएका योजना तथा कार्यक्रममा मात्र बजेटको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- ◆ फुटकर धेरै योजनाको सट्टा जिल्लाका महत्वपूर्ण योजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्ने ।
- ◆ सिलिङ्ग बमोजिम समयमा बजेटको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
- ◆ कर्मचारीको क्षमता विकास तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- ◆ सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली जस्तै स्थानीय निकाय नियमावली पनि समय सापेक्ष रूपमा शंसोधन गर्नुपर्ने ।

घ. जिल्ला विकास समितिलाई सुझाव

जिल्ला विकास समिति स्याङ्जालाई माथि उल्लेखित नीतिको कार्यान्वयनको अवस्थामा उल्लेख भए अनुसारको सुझाव बाहेक निम्नानुसार थप नीति लिन तथा सोही अनुसार योजना तय गर्न सुझाव दिन चाहान्छौं ।

- ◆ विषयगत तथा क्षेत्रगत गुरुयोजनाको लागि आवश्यकता र कार्य निर्देशिका तयारीका लागि अन्तरक्रिया तथा जिम्मेवारी सहितको कार्यदल गठन गरी श्रोतले भ्याए सम्म दीर्घकालिन योजना तयारी तथा अद्यावधिक गर्दै जानु पर्ने ।

- ◆ संगठन संरचनाको पुनरावलोकन गर्न परामर्शदाताको छनौट र सहकार्यका लागि प्रशासन शाखा तथा सम्पूर्ण शाखा, उपशाखा र इकाई प्रमुख विच अन्तरक्रिया गरी सहभागीतात्मक संगठन विकास योजना तयार गरी लागु गर्नुपर्ने ।
- ◆ क्षेत्र, दर र दायरामा बृद्धि तथा समयानुकुल परिमार्जन गर्न सहभागीतात्मक राजश्व सुधार कार्य योजना तयार गर्नुपर्ने ।
- ◆ सूचना तथा जानकारीको नियमित प्रकासन, जिल्ला पार्श्वचित्र अद्यावधिक गरी प्रकाशन गर्नु पर्ने ।
- ◆ सूचना शाखा तथा अन्य शाखा विच समन्वय, सूचनाको आदान प्रदान तथा नियमित अन्तरक्रिया गर्नु पर्ने ।
- ◆ सार्वजनिक सुनुवाई र सामाजिक परीक्षणका निष्कर्षहरूलाई कार्यान्वयनमा ल्याउन तथा सार्वजनिक परीक्षणलाई सम्पूर्ण आयोजना सम्म लैजानु पर्ने ।
- ◆ कार्यालयमा प्राप्त हुने गुनासोहरू दर्ता तथा सो उपर भएको कारवाहीको अभिलेख राख्नुपर्ने ।
- ◆ जिल्लामा शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी सरसफाई तथा सार्वजनिक सेवामा पहुँच बृद्धि गर्न बाह्य श्रोत परिचालनका लागि विशेष पहल तथा सहकार्यका लागि सम्पुरक कोष समेतको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- ◆ सार्वजनिक निजि साभेदारी अवधारणा अनुसार गर्न सकिने सामाजिक सेवाका क्षेत्रहरूको पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
- ◆ न्यूनतम शर्त तथा कार्य सम्पादन मापन कार्यविधि संसोधन भएकाले सोमा भएको परिवर्तन र भावी रणनीति तय गर्न सम्बन्धित कर्मचारी विच अन्तरक्रिया गरी कार्ययोजना तयारी गर्नु पर्ने ।
- ◆ कर्मचारीको मासिक बैठकमा न्यूनतम शर्त तथा कार्य सम्पादन मापनका लागि तयार भएको कार्ययोजना अनुसार कार्य भए नभएको समिक्षा गर्नु पर्ने ।
- ◆ कर्मचारीको कार्य सम्पादन मूल्यांकन गर्दा कार्य योजना अनुसार कार्य गरे नगरेको आधारमा अंक दिने परिपाटीको सुरुवात गर्ने र राम्रो कार्य गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्नु पर्ने ।
- ◆ साना साना र छरिएका योजनाहरूबाट उपलब्धि देखिन नसकेकाले ठूला योजनाहरूमा जिल्ला विकास समिति केन्द्रित हुनुपर्ने ।

- ◆ भारी उपकरणको प्रयोगबाट सडक निर्माण गर्दा भएको भुक्षयका कारण वातावरणमा प्रतिकूल असर पर्दै गएकोले भारी उपकरणको प्रयोगलाई निरुत्साही गर्ने नीति लाई प्रभावकारी रूपमा कार्यन्वयन गर्न ध्यान दिनु पर्ने ।

कार्यालय प्रमुखको		सामाजिक परीक्षकको	
नाम	महेश भट्टराई	नाम	सुरेन्द्र वाग्ले
दस्तखत		दस्तखत	
पद	स्थानीय विकास अधिकारी	आबद्धता	स्कोलर नेपाल प्रा.लि.
मिति		मिति	

स्थानीय निकाय सामाजिक परीक्षण कार्यविधि, २०६७ को बुँदा १०.३ र अनुसूची २ अनुसारको विवरण

जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, स्याङ्जा

आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ को सामाजिक परीक्षण प्रतिवेदन

१. स्थानीय निकायको छोटकरी परिचय

१.१ स्थानीय निकायको नाम: जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, स्याङ्जा

क. भौगोलिक अवस्थिती तथा क्षेत्रफल :

- ◆ अक्षांश : २७° ५०' उत्तरदेखि २८° १५' उत्तरसम्म
- ◆ देशान्तर : ८३° २७' पूर्वदेखि ८४° २' पूर्वसम्म

सिमाना :

- ◆ पूर्वमा: तनहूँ
- ◆ पश्चिममा: पर्वत, गुल्मी, पाल्पा
- ◆ उत्तरमा: पर्वत, कास्की
- ◆ दक्षिणमा: पाल्पा (कालीगण्डकी नदी)
- ◆ कुल क्षेत्रफल : ११६४ वर्ग कि. मी.
- ◆ हावापानी : उष्ण हावापानी : १५% भू-भागमा
समशितोष्ण हावापानी : ७०% भू-भागमा
शितोष्ण हावापानी : १५% भू-भागमा
- ◆ तापक्रम : औषत अधिकतम तापक्रम ३१.६°C
औषत न्युनतम तापक्रम ६°C
- ◆ वर्षा : अधिकतम वार्षिक ६६६ मि.मि.
- ◆ उचाई : समुन्द्री सतहबाट ३६६ मी. केलादीं देखी २५१२ मी. पञ्चासे
- ◆ सदरमुकाम : पुतलीबजार

ख. राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन

- ◆ विकास क्षेत्र : पश्चिमाञ्चल
- ◆ अञ्चल : गण्डकी
- ◆ निर्वाचन क्षेत्र : ३ वटा
- ◆ इलाका संख्या : १५ वटा
- ◆ गा.वि.स.संख्या : ५३ वटा
- ◆ नगरपालिका संख्या : ४ वटा

ग. प्रमुख ऐतिहासिक धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थानहरू

स्थल	महत्व	रहेको गा.वि.स./न.पा
छाँयाक्षेत्र	धार्मिक	छाडछाडदी
राम्दीघाट (कालीगण्डकी)	धार्मिक, जलयात्रा	स्याङ्जा र पाल्पा जिल्लाको सिमाना
अन्धाअन्धी दह	धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय	चिलाउनेवास
सिरुवारी	ग्रामीण पर्यटन तथा संस्कृति	पञ्चमुल
गह्रौकालिका	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	वालिङ्ग न.पा.
चण्डीकालिका मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	पु.व.न.पा-८
डहरेदेउराली	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	आरुचौर
कैलाश गुफा	धार्मिक तथा पर्यटन	बहाकोट
पञ्चासेधाम	धार्मिक तथा पर्यटन	वाङ्गिसिङ्ग
मनकामना	धार्मिक तथा पर्यटन	पेल्लाचौर
आलमदेवी	धार्मिक ऐतिहासिक तथा पर्यटन	आलमदेवी
केलादीघाट	धार्मिक तथा पर्यटन	साँखर
सेतीवेणी	धार्मिक	पिँडिखोला
सुन्दरचौर	पर्यटकीय तथा वनस्पति सूचना	खिलुङ्ग
गुणीखोला	धार्मिक	पु.व.न.पा.-५
भिरकोट	पर्यटन तथा प्याराग्लाइडिङ	खिलुङ्ग
गिरेकोट	पर्यटन	चित्रेभञ्ज्याङ्ग
सिर्सेकोट मैदान	पर्यटन तथा प्याराग्लाइडिङ	सिर्सेकोट
तम्कीकोट	ऐतिहासिक तथा पर्यटन	निबुवाखर्क
हरिनाश	पर्यटन	चिन्नेवास
राधा दामोदर, केलादीघाट	धार्मिक	साँखर
मट्टिखान	पर्यटन	फेदीखोला
स्वरेक मैदान	पर्यटन	स्वरेक

घ. मुख्य नदीखोला :

- ◆ कालीगण्डकी
- ◆ आँधीखोला
- ◆ ज्यागदीखोला
- ◆ दरौँखोला
- ◆ सेतीखोला
- ◆ अरौँदीखोला
- ◆ वाडखोला
- ◆ लुव्दीखोला आदि ।

ड. जनसंख्या

परिवार र जनसङ्ख्या तथा सम्बन्धित सूचकहरू

घरधुरी	जनसंख्या			क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.	औसत घरधुरी संख्या	लैंगिक अनुपात	जनघनत्व	वर्षिक जनसंख्या वृद्धिदर
	जम्मा	पुरुष	महिला					
६८,८८१	२८९,१४८	१२५,८३३	१६३,३१५	१,१६४	४.२०	७७.०५	२४८	- ०.९३

जनघनत्व (प्रति व.कि.मि.)	अनुपस्थित (विदेशमा बस्ने) जनसङ्ख्या			अपाङ्गता भएका जनसङ्ख्या			५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका साक्षर जनसङ्ख्या (%)		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
२४८	५०४७६	४६०२४	४४५१	५७१४	३१३२	२५८२	२६५०२५	११३३४०	१५१६८५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

जनसंख्या वितरण (२०२८-२०६८)

विवरण	गणना वर्ष				
	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	२०६८
जनसंख्या	२६८६०६	२७१८२४	२९३५२६	३१७३२०	२८९,१४८
जनसंख्याको अनुपातिक वितरण		१.८१	१.५९	१.३७	१.५९
जनघनत्व		२३४	२५२	२७३	२४८
औषत वृद्धिदर		०.१२	०.७७	०.७८	- ०.९३
परिवार संख्या		४८४१५	५५४९७	६४७४६	६८८८१
परिवारको औषत आकार		५.६१	५.२९	४.९०	४.२०
महिला पुरुष अनुपात (प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको संख्या)					७७.०

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

- विगत दश वर्षमा वृद्धि भएको जनसंख्या :- ऋणात्मक (-२८१७२)

उमेर समूह अनुसार जनसंख्या तथा प्रतिशत

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
०-४	२४,१२३	८.३४	१२,४९३	९.९३	११,६३०	७.१२
५-९	३१,३३६	१०.८४	१५,८३१	१२.५८	१५,५०५	९.४९
१०-१४	३८,९९३	१३.४९	१९,४७३	१५.४८	१९,५२०	११.९५
१५-१९	३४,४३४	११.९१	१५,८२८	१२.५८	१८,६०६	११.३९
२०-२४	२२,८७२	७.९१	८,००६	६.३६	१४,८६६	९.१
२५-२९	१८,६६९	६.४६	५,९७०	४.७४	१२,६९९	७.७८
३०-३४	१५,५४६	५.३८	५,२२३	४.१५	१०,३२३	६.३२
३५-३९	१५,०२१	५	४,९७६	३.९५	१०,०४५	६.१५
४०-४४	१४,१५१	४.८९	५,१९४	४.१३	८,९५७	५.४८
४५-४९	१३,२७३	४.५९	५,१६०	४.१	८,११३	४.९७
५०-५४	१३,३२७	४.६१	५,७३९	४.५६	७,५८८	४.६५
५५-५९	१२,००७	४.१५	५,३५५	४.२६	६,६५२	४.०७

उमेर समुह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
६०-६४	११,३२२	३.९२	४,९६०	३.९४	६,३६२	३.९
६५-६९	८,७२७	३.०२	४,१४४	३.२९	५	२.८१
७०-७४	६,५७८	२.२८	३,२७२	२.६	३,३०६	२.०२
७५-७९	४,३९४	१.५२	२,१७०	१.७२	२,२२४	१.३६
८०-८४	२,७६३	०.९६	१,२८९	१.०२	१,४७४	०.९
८५-८९	१,०४१	०.३६	५०७	०.४	५३४	०.३३
९०-९४	४२१	०.१५	१८४	०.१५	२३७	०.१५
९५	१५०	०.०५	५९	०.०५	९१	०.०६
२८९,१४८	१००	१२५,८३३	१००	१६३,३१५	१००	२८९,१४८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

जातजाति, मातृभाषा तथा लिङ्ग समुहको आधारमा जिल्लाको जनसंख्या

जातजाती	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला	मातृभाषा	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला
जम्मा	२८९,१४८	१२५,८३३	१६३,३१५	जम्मा	२८९,१४८	१२५,८३३	१६३,३१५
ब्राह्मण पहाड	८९,२९१	३८,८३७	५०,४५४	नेपाली	२१५,०८०	९३,३३७	१२१,७४३
मगर	६२,०७४	२६,९८५	३५,०८९	मगर	४३,६५४	१८,९१६	२४,७३८
क्षेत्री	३३,३२७	१४,२५४	१९,०७३	गुरुंग	२२,४२१	९,८३४	१२,५८७
गुरुंग	२५,९२६	११,४१६	१४,५१०	नेवारी	४,८३१	२,११८	२,७१३
कामी	२३,१९५	९,९९३	१३,२०२	उर्दु	९९९	४४२	५५७
सार्की	११,६५८	५,०२९	६,६२९	भुजेल	६४६	२७९	३६७
दमाई डोली	१०,७३१	४,६१३	६,११८	भोजपुरी	२७९	१७७	१०२
नेवार	९,६३५	४,२३७	५,३९८	मैथिली	१९६	१२१	७५
ठकुरी	७,०९७	३,०४३	४,०५४	थारु	१९०	१४३	४७
घर्ती भुजेल	७,०२२	३,०६८	३,९५४	हिन्दी	१५७	११३	४४
मुसलमान	१,९८६	९३६	१,०५०	राई	१३४	७०	६४
सन्यासी दसनामी	१,६५९	७०६	९५३	कुमाल	८१	३९	४२
कुमाल	१,६२९	७४४	८८५	तामाङ्ग	४२	३२	१०
माभी	८२८	४०४	४२४	थकाली	३६	१७	१९
खवास	४६७	१९४	२७३	साइन भाषा	३३	१८	१५
थारु	३४६	२५२	९४	अवधी	३१	२२	९
तामांग	२७१	१३३	१३८	भोटे	२७	१५	१२
भोटे	२६३	१३०	१३३	लिम्बु	२०	११	९
राई	२५४	१३५	११९	बङ्गाला	१३	९	४
बादी	१६२	७९	८३	अन्यहरू	६०	२६	३४
बाह्रमण तराई	१४२	५९	८३	थाहा नभएका	२१८	९४	१२४
गाइने	१३३	५४	७९				
कठवनीयान	१०७	५६	५१				
हजाम ठाकुर	९०	५०	४०				
थकाली	७०	३३	३७				
सुनवार	६१	३१	३०				

जातजाती	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला	मातृभाषा	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला
झादव	५०	३४	१६				
तेली	३८	२५	१३				
लिम्बु	३६	२०	१६				
हलुवाई	३१	१७	१४				
कुर्मी	३०	१८	१२				
दुरा	२७	१२	१५				
कलवार	२२	१२	१०				
कोइरी / कसवाह	१७	६	११				
धनुक	१४	५	९				
शोर्पा	१४	८	६				
बङ्गाली	१४	११	३				
दुशध	१३	४	९				
घले	१३	३	१०				
मुशहर	११	२	९				
सोनार	११	३	८				
शुधी	११	७	४				
दलित अन्य	२४	१५	९				
तराई अन्य	१८०	८०	१००				
अन्यहरू	१५५	७५	८०				
विदेशी	१३	५	८				

स्रोत: जनगणना २०६८

धर्मका आधारमा जनसंख्याको अवस्था

लिंग	जम्मा	धर्मका आधारमा जनसंख्या								
		हिन्दु	बौद्ध	इस्लाम	किरात	क्रिस्चियन	प्रकृति	बोन	बहाई	थाहा नभएका
जम्मा	२८९,१४८	२६०,८३२	२१,५१४	१,९७८	२१	५८२	३८	३,७१७	६	४६०
पुरुष	१२५,८३३	११३,३८१	९,३६७	९३२	१४	२५९	१२	१,६५४	२	२१२
महिला	१६३,३१५	१४७,४५१	१२,१४७	१,०४६	७	३२३	२६	२,०६३	४	२४८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

गरिबीको आधारमा जिल्लाको जनसंख्या

परिवार सङ्ख्या	गरिबीको रेखामुनिका परिवारमा रहेका जनसङ्ख्या			
	महिला	पुरुष	बालबालिका	प्रतिशत
८१२८	१९२७१	१४८४८	२८४७	११.८

स्रोत: जनगणना २०६८/सुचना तथा सामाजिक विकास शाखा, जि.वि. स. स्याङ्जा २०७१

घरको प्रकारको आधारमा घरधुरी संख्या

सि. नं.	घरको प्रकार	संख्या	प्रतिशत
१	ढुंगा माटोले बनेका	५७०८७	८२.९
२	पक्की	५४८४	८.०
३	आर सी.सी	४९८६	७.२
४	काठवाट निर्मित	९५२	१.४
५	अन्य	७२	०.१
६	थाहा नभएको	२७५	०.४
जम्मा		६८८५६	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८

खानेपानीको श्रोतको आधारमा घरधुरी विवरण

सि.नं.	खानेपानीको श्रोतहरू	घरधुरी	प्रतिशत
१	पाइपधारा	५६९२७	८२.७
२	टयूबेल हेन्डपम्प	८४	०.१
३	छोपिएको कुवा/इनार	२६९५	३.९
४	नछोपिएको कुवा/इनार	३९१७	५.७
५	मूलको पानी	४५९२	६.७
६	खोला/नदीको पानी	४०५	०.६
७	अन्य	६६	०.१
८	थाहा नभएको	१७०	०.२
जम्मा		६८८५६	१००.०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८

इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरधुरी विवरण

सि.नं.	इन्धनको प्रकार	घरधुरी	प्रतिशत
१	दाउरा	५६५२७	८२.१
२	मट्टीतेल	२६१	०.४
३	ग्यास	९७५८	१४.२
४	गुइठा	२९	०.०
५	गोवर ग्यास	१८३९	२.७
६	विजुली	२२९	०.३
७	अन्य	३६	०.१
८	थाहा नभएको	१७७	०.३
जम्मा		६८८५६	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८

बत्ती प्रयोगको आधारमा घरधुरी विवरण

सि.नं.	बत्तीको प्रकार	घरधुरी	प्रतिशत
१	विजुली	५९५७६	८६.५
२	मट्टीतेल	६३४३	९.२
३	वायोग्यास	१७२	०.२
४	सोलार	२०५४	३.०
५	अन्य	५३५	०.८
६	थाहा नभएको	१७६	०.३
जम्मा		६८८५६	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८

दश बर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरको जनसंख्याको वैवाहिक अवस्था : (पहिलो विवाह गर्दाको उमेर)

	कूल जनसंख्या =>१०बर्ष	विवाहित जनसंख्या	<१० बर्ष	१०-१४ बर्ष	१५-१९ बर्ष	२०-२४ बर्ष	२५-२९ बर्ष	३०-३४ बर्ष	३५-३९ बर्ष	४०-४५ बर्ष	४५-४९ बर्ष	>५० बर्ष
जम्मा	२३३६८९	१५०८४९	२०३७	१५०८०	७०३३५	४४८७१	१४१६८	३१०८	८४०	२६३	७९	६८
पुरुष	९७५०९	५४६०२	१५६	१७३२	१४०९४	२३४८६	११५८५	२५७१	६७३	२०२	५६	४७
महिला	१३६१८०	९६२४७	१८८१	१३३४८	५६२४१	२१३८५	२५८३	५३७	१६७	६१	२३	२१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

च. साक्षरता

- ◆ जम्मा साक्षरता : ७६.६ प्रतिशत
- ◆ पुरुष साक्षरता : ८६.०५ प्रतिशत
- ◆ महिला साक्षरता : ६९.५ प्रतिशत

छ. स्वास्थ्य सेवा :

- ◆ जिल्ला अस्पताल : १ वटा
- ◆ जिल्ला आयुर्वेद केन्द्र : १ वटा
- ◆ अस्पतालको शैया संख्या : १५ बेड
- ◆ डाक्टरको दरबन्दी संख्या : ६ (प्रा.स्वा.के.समेत)
- ◆ स्वास्थ्य चौकी संख्या : ६४
- ◆ शिशु मृत्युदर (प्रति हजारमा) : ३.२
- ◆ मातृ मृत्यु दर (प्रति लाखमा) : ०
- ◆ आयुर्वेदिक औषधालय : ६
- ◆ एम्बुलेन्स : ८
- ◆ उप-स्वास्थ्य चौकी : १(भालुङ)
- ◆ प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र : ३

छ. यातायात सुविधा :

◆ जम्मा सडक	:	९३४.०७ कि.मी
◆ पक्की सडक	:	१६७ कि.मी
◆ ग्राभेल सडक	:	३१.०७ कि.मी
◆ कच्ची सडक	:	७३६ कि.मी
◆ भोलुङ्गे पुल	:	१५२ वटा
◆ नदीमा पक्की पुल	:	१० वटा (निर्माणाधिन समेत)
◆ सडक पुगेका गा.वि.स./न.पा.	:	५४ गा.वि.स.र ४ वटा न.पा.

ज. जलयातायात :

कालीगण्डकी ए जलाशयमा : करिव ७ कि.मी.

ट. ऊर्जा

◆ वायोग्यास प्लान्ट	:	४९५४ वटा
◆ सौर्य उर्जा प्लान्ट	:	२९७१ वटा
◆ उत्पादित सौर्य उर्जा	:	९७६८८ Wp
◆ सोलार वाटर पम्प	:	३ वटा
◆ सुधारीएको चुल्हो	:	१३८४७ वटा
◆ विद्युत सेवा पुगेका गा.वि.स. तथा न.पा. संख्या		५६ गा.वि.स. र २ न.पा.
◆ विद्युत सेवा नपुगेका गा.वि.स. संख्या	:	४ वटा
◆ कालिगण्डकी "ए"	:	१४४००० किलोवाट
◆ पिको हाइड्रो पावर (३ कि.वा.सम्म) संख्या		१७ वटा क्षमता ३७.५ किलोवाट
◆ माईक्रो हाइड्रो (३-१०० कि.वा.सम्म) संख्या		८ वटा
◆ क्षमता	:	१००.३ किलोवाट
◆ निर्माणाधिन लघु जलविद्युत (पुतपुते दोस्रो):		९८ किलोवाट

ठ. हुलाक सम्बन्धी :

- ◆ जिल्ला हुलाक संख्या : १ वटा
- ◆ ईलाका हुलाक संख्या : १२ वटा
- ◆ टेलिसेन्टर स्थापना भएका ईलाका हुलाक कार्यालय संख्या : ८ वटा

- ◆ अतिरिक्त हुलाक संख्या : ५३ वटा
- ◆ हुलाक सरदर जनसंख्या : ६३६४

ण. घरेलु सम्बन्धी :

- ◆ शुरुदेखि आ.व. ०६८।०६९ सम्म कूल उद्योग संख्या : ९६१
- ◆ रोजगारी महिला : २७१ जना पुरुष : २४५८
- ◆ दर्ता भएका उद्योगमा काम गर्ने कामदार संख्या : २७३०
- ◆ तालिम प्राप्त व्यक्ति शुरुदेखि : ०६८।०६९ सम्म महिला : २९४१ जना पुरुष : १०१८ जना
- ◆ जम्मा : ३९५८

त. सहकारी सम्बन्धी :

- ◆ बहुउद्देश्यीय : १
- ◆ प्रारम्भीक बहुउद्देश्यीय : ५४
- ◆ दुग्ध उत्पादन सहकारी संस्था लि. : ३३
- ◆ प्रारम्भीक दुग्ध सहकारी संस्था लि. : ३३
- ◆ बचत तथा ऋण सहकारी : १०४
- ◆ कृषि सहकारी : ५३
- ◆ तरकारी तथा फलफूल उत्पादन स. : १६
- ◆ उपभोक्ता सहकारी : ११
- ◆ कफी उत्पादन सहकारी : ९
- ◆ सञ्चार सहकारी : १
- ◆ बंगुर पालन सहकारी : ३
- ◆ स्वास्थ्य सहकारी : २
- ◆ साना किसान सहकारी : ८
- ◆ जडिबुटी सहकारी : १
- ◆ मौरी पालन सहकारी : १
- ◆ विद्युत सहकारी : १

थ. सञ्चार सम्बन्धी :

- ◆ Land Line(आधारभूत)सेवा पुगेका क्षेत्रहरू पु.व.न.पा., वा.न.पा. र गल्याङ्ग –लाईन संख्या : २३२८
- ◆ Land Line MSANफेदीखोला, बयरघारी, मिर्मी - लाईन संख्या : २४६
- ◆ GSM-Mobile (Prepaid/Post-Paid)जिल्लाका सम्पूर्ण क्षेत्र - संख्या : ८५,०००
- ◆ CDMA/CPHONE जिल्लाका सम्पूर्ण क्षेत्र - संख्या : ९०००
- ◆ ADSL Internet Land lineसञ्चालन भएका बजार क्षेत्र - संख्या : ४५७
- ◆ V-SAT रापाकोट - संख्या : १
- ◆ GPRS/EVIDEO (Internet Card) GSM/CDMA सञ्चालन भएका क्षेत्र -

द. सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी संस्थागत व्यवस्था :

- ◆ प्रशासन सेवा : जिल्ला प्रशासन कार्यालय, स्याङ्जा र ईलाका प्रशासन कार्यालय, वालिङ्ग
- ◆ नेपाली सेना : स्याङ्जा बजार र वालिङ्ग बेल्टारी
- ◆ जिल्ला प्रहरी कार्यालय : १ वटा
- ◆ जिल्ला ट्राफिक कार्यालय : १ वटा
- ◆ ईलाका प्रहरी कार्यालय : ३ वटा (चिसापानी, रत्नपुर र जैपते)
- ◆ प्रहरी चौकी : १७ वटा
- ◆ वडा प्रहरी कार्यालय : १ वटा (वालिङ्ग)
- ◆ अस्थायी प्रहरी विट : १ (रामबाच्छा) वालिङ्ग
- ◆ सामुदायिक प्रहरी सेवा केन्द्र : ३ वटा (प्रगतिनगर, स्याङ्जा र वालिङ्ग)
- ◆ शसस्त्र प्रहरी सेवा : वालिङ्ग

कार्यालय प्रमुखको नाम	महेश भट्टराई	सामाजिक परीक्षकको नाम	सुरेन्द्र वाग्ले
दस्तखत		दस्तखत	
पद	स्थानीय विकास अधिकारी	आबद्धता	स्कोलर नेपाल प्रा.लि.
मिति		मिति	

२. स्थानीय निकायको प्राथमिकता तथा लक्षहरू

लक्ष (Goal)

सहश्राब्दी राष्ट्रिय विकास लक्ष्यमा सहयोग पुग्ने गरी ग्रामिण पूर्वाधार विकास, सहभागितामुलक, सामाजिक र समावेशी विकास प्रकृया द्वारा स्वरोजगारका अवसरहरू सिर्जना गर्ने, ग्रामिण क्षेत्रको विकासमा सन्तुलन हासिल गर्ने, असमानता, विभेद र वञ्चितिकरण घटाउँदै जिल्लालाई आत्मनिर्भर बनाई समग्र जिल्लावासीको जीवनस्तरमा सुधार ल्याई दिगो आन्तरिक श्रोतको व्यवस्थापन मार्फत गरिवी घटाउने ।

उद्देश्य (Purpose)

सन्तुलीत ग्रामिणमुखी पूर्वाधार विकासद्वारा सरोजगार केन्द्रीत समावेशी तथा समन्यायीक सामाजिक तथा आर्थिक कृयाकलापहरूमा बृद्धि गरि गरिवी घटाउने र सामाजिक न्याय प्राप्तीमा सघाउ पुर्याउँदै समग्र जिल्लावासीको जीवनस्तरमा परिवर्तनको प्रत्यक्ष अनुभूति दिलाउन सक्ने गरि विकास प्रकृयालाई सञ्चालन गर्नु यस वार्षिक योजनाको प्रमुख उद्देश्य रहने छ ।

प्राथमिकता

- ◆ कृषि पशु क्षेत्र
- ◆ ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई
- ◆ जलविद्युत तथा उर्जा र ग्रामिण विद्युतीकरण
- ◆ यातायात तथा स्थानीय पुर्वाधार निर्माण
- ◆ लक्षित बर्ग विकास कार्यक्रम
- ◆ सूचना तथा संचार
- ◆ संस्थागत क्षमता विकास र आन्तरिक स्रोतको परिचालन र व्यवस्थापन
- ◆ सुशासन तथा मानवअधिकार
- ◆ स्वास्थ्य तथा जनसंख्या र पोषण
- ◆ पर्यटन क्षेत्रको विकास
- ◆ सिंचाई, भू-क्षय तथा नदी नियन्त्रण
- ◆ शिक्षा तथा खेलकुद
- ◆ वन तथा वातावरण मैत्री कार्यक्रम
- ◆ भूमि सुधार तथा भूमि व्यवस्थापन
- ◆ भाषा तथा संस्कृती
- ◆ संरक्षण तथा सम्बर्धन
- ◆ गैसस तथा दातृ निकाय संगको साभेदारी
- ◆ योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा सुपरिबेक्षणमा सक्रियता
- ◆ विशेष नीतिको कार्यत्रम सञ्चालनमा साभेदारीता

३. गतवर्षको मुख्य मुख्य उपलब्धिहरू

जिल्ला विकास समितिको आ.व.२०७०/७१ को न्यूनतम शर्त मापनको नतिजा

क्र.सं	सूचक	न्यूनतम शर्त पुरा	कैफियत
१	वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृति	भएको	
२	वार्षिक प्रगति समीक्षा	भएको	
३	वार्षिक तथा चौमासिक प्रगति प्रतिवेदन	भएको	
४	आन्तरिक लेखापरीक्षण र गाविसको अन्तिम लेखा परीक्षण	भएको	
५	जिल्ला विकास कोषको खाता सञ्चालन	भएको	
६	सूचना अभिलेख तथा व्यवस्थापन	भएको	
७	अन्तिम लेखापरीक्षण र बेरुजुको अभिलेख	भएको	
८	जिन्सी व्यवस्थापन	भएको	
९	कर्मचारी व्यवस्थापन	भएको	
पुरा भएको न्यूनतम शर्तको संख्या		पुरा नभएको न्यूनतम शर्तको संख्या	
९		०	

४. यसवर्षको मुख्य मुख्य उपलब्धिहरू (सूचकको रूपमा प्रस्तुत गर्ने) :

क. भौतिक पूर्वाधार विकास तर्फ

विवरण	आ.व.	
	०७०। ०७१	०७१। ०७२
क) नयाँ ट्रायाक खोल्ने /माटे सडक (कि.मी)	८२२	१७५७
ख) सडक ग्राभेल (कि.मी)	७८६	२७
ग) कालोपत्रे (कि.मी)	१०३	०
घ) सडक नियमित मर्मत सम्भार (कि.मी)	१३४.४	१५८.९
ङ) भो. पु. निर्माण सम्पन्न (वटा) क्रमागत र नया	७	९
च) भो. पु. मर्मत (वटा) (बृहत र नियमित)	२६	७
छ) खानेपानी (धारा/ट्याङ्की निर्माण संख्या): आयोजना सम्पन्न (वटा)	१०१/३६	८९
ज) भवन निर्माण (निर्माण सम्पन्न विद्यालय/सामुदायिक भवन आदि (संख्या)	३२	३५
झ) ग्रामिण विद्युतिकरण:	१७.६ कि.मि.	९ वटा योजना
ञ) सिंचाई (हे.)	१७	१७ हेक्टर
ट) सरसफाई कार्यक्रम सन्चालन १ घरायसी सौचालय स्तर बृद्धि) वटा	५३०	५३०
ठ) संस्थागत तथा सार्वजनिक शौचालय	२५	२५
ण) पूर्वाधार कार्यक्रमबाट रोजगारी सिर्जना श्रमदिन (जना)	८७५६१	८७५६१

ग. सामाजिक परिचालनतर्फ

- ◆ सामाजिक परिचालन लागू भएका गा.वि.स. संख्या: ५३
- ◆ गठन भएका गाँउ/वडा नागरिक मञ्च संख्या: ५१३
- ◆ गाउँरवडा नागरिक मञ्चमा सहभागी संख्या: १२८२५
- ◆ सामाजिक परिचालकको संख्या:
- ◆ मानव संशाधन तथा संस्थागत क्षमता विकासतर्फ (तालीम प्रदान)
क) कर्मचारी तथा पदाधिकारी (जना): ३४२

घ. आ.व.०७०/०७१ मा सघन अनुगमन गरिएका गा.वि.स.संख्या: १८

- ५३ गा.वि.स.हरू मध्ये ४५ गा.वि.स.हरूको आधारभुत तथ्याङ्क Software मा इन्ट्री गरिएको र सो को प्रगति प्रतिवेदन संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयमा पठाईएको ।

ड. वातावरण (आ.व. ०७१/०७२)

- सौर्य प्रणाली प्रयोग गर्ने :- ९ परिवार
- सानो सौर्य प्रणाली प्रयोग गर्ने :- २७ परिवार
- सौर्य प्रणालीमा आधारीत सामुदायीक खानेपानी आयोजना :- २
- सौर्य प्रणालीमा आधारीत सामुदायीक खानेपानी प्रयोग गर्ने परिवार संख्या :- ८०
- वायो ग्याँस प्रयोग गर्ने परिवार संख्या :- २४३
- सुधारीएको चुल्हो निर्माण :- ५५०

च. न्यूनतम शर्त तथा कार्य सम्पादन मुल्याङ्कनको नतिजा

आ.व.	प्राप्ताङ्क	उतीर्ण हुने गाविस	अनुत्तिर्ण हुने गाविस
०६६/०६७	५१	५७	३
०६७/०६८	५६	६०	०
०६८/०६९	७९	५५	५
०६९/०७०	६७	५४	६
०७०/०७१	६२	५१	९
०७१/०७२	६३	४६	११

छ. जि.वि.स. स्याङ्जाको आ.व.२०७१/२०७२ को एम.सी.पि.एम.को नतिजा

कार्य सम्पादन मापन/क्षेत्र	सुचक संख्या	अधिकतम अंक	प्राप्ताङ्क	प्रतिशत
योजना तथा बजेट व्यवस्थापन	८	१६	९	५६.३
स्रोत परिचालन तथा वित्तीय व्यवस्थापन	११	२५	१३	५२.०
बजेट निकासा, खर्च र कार्यक्रम कार्यान्वयन	६	१६	१२	७५.०
अनुगमन मुल्यांकन, सञ्चार र पारदर्शिता	१२	२६	१५	५७.७
संगठन व्यवस्थापन र कार्य जिम्मेवारी	९	१७	१४	८२.४
जम्मा	४६	१००	६३	६३

जिल्ला विकास समितिको उद्देश्य

- ◆ जिल्ला विकासका लागि नीति, योजना र कार्यक्रमहरू निर्माण गर्ने
- ◆ जिल्लाको स्थानीय सरकारको रूपमा भूमिका निर्वाह गर्ने
- ◆ जिल्लाका पूर्वाधार विकासका प्रमुख कार्यहरू गर्ने र अन्य सम्बन्धीत संघ संस्था कार्यालयसंग समन्वय एवं सहजीकरणको भूमिका निर्वाह गर्ने
- ◆ विकेन्द्रीकरण र स्थानीय स्वायत्त शासनको अवधारणा अनुरूप जिल्लाबासीहरूलाई प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्ने
- ◆ जिल्लामा सञ्चालित योजनाहरूको अनुगमन एवं मुल्याङ्कन गर्ने गराउने

२.३ जिल्ला विकास समितिको कार्यक्षेत्र

(क) कृषि सम्बन्धी :

- (१) कृषि तथा पशु विकास सम्बन्धी जिल्लास्तरीय नीति बनाई सो अनुरूपका कार्यक्रमहरू तर्जुमा एवं संचालन गर्ने र संचालित कार्यक्रमहरूको निरीक्षण र अनुगमन गर्ने, गराउने ।
- (२) जिल्लामा आवश्यक पर्ने बीउ विजन, मल तथा अन्य कृषि सामग्रीहरूको व्यवस्था गर्ने, गराउने ।
- (३) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्र कृषि प्रसार सम्बन्धी सेवा उपलब्ध गर्ने, गराउने ।
- (४) कृषि हाट बजार र मेलाको प्रवर्द्धन गर्ने, गराउने ।
- (५) कृषि उपजको बजार व्यवस्थापन गर्ने, गराउने ।

(ख) ग्रामीण खानेपानी तथा बस्ती विकास सम्बन्धी :

- (१) जिल्ला विकास क्षेत्रको ग्रामीण इलाकामा एक भन्दा बढी गाउँ विकास क्षेत्रका जनताहरूलाई लाभ हुने खानेपानी योजनाहरूको तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

(२) जिल्ला विकास क्षेत्रको ग्रामीण इलाकामा बस्ती तथा बजारहरूको विकास सम्बन्धी योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

(ग) जल विद्युत सम्बन्धी :

ससाना ग्रामीण जल विद्युत तथा अन्य उर्जा सम्बन्धी आयोजनाहरूको तर्जुमा, कार्यान्वयन, संचालन, वितरण तथा मर्मत सम्भार गर्ने, गराउने ।

(घ) निर्माण तथा यातायात सम्बन्धी :

(१) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्रको जिल्लास्तरीय सडकहरूको गुरु योजना तयार गरी जिल्ला परिषद्बाट स्वीकृत गराउने ।

(२) स्वीकृत जिल्लास्तरीय सडकहरूको निर्माण, संचालन, अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा मर्मत सम्भार गर्ने, गराउने ।

(३) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्र आवश्यक पर्ने भोलुंगे पुलहरूको योजना तर्जुमा, निर्माण र मर्मत सम्भार गर्ने, गराउने ।

(४) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्र संचालन हुने यातायातका साधनहरू सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।

(५) प्रचलित कानून बमोजिम “घ” श्रेणीका ठेकेदारहरूको इजाजतपत्र दिने, खारेज गर्ने र नवीकरण गर्ने ।

(६) जलमार्ग र रोपवेको विकास तथा प्रवर्द्धन गर्ने ।

(ङ) भूमि सुधार तथा भूमि व्यवस्था सम्बन्धी :

जिल्ला विकास क्षेत्रभित्र रहेको ऐलानी तथा सरकारी पर्ति जग्गाहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने ।

(च) महिला विकास तथा असहाय सम्बन्धी :

(१) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्रका महिलाहरूको उत्थानको लागि आवश्यक योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

(२) राष्ट्रिय नीति अनुरूप अनाथ बालबालिका, असहाय महिला, बृद्ध, अपाघ तथा अशक्तहरूको संरक्षण सम्बन्धी कार्य गर्ने र सामाजिक कुरीति हटाउने तथा चेलीबेटीको एवं नारीको संरक्षण सम्बन्धी काम गर्ने, गराउने ।

(छ) वन तथा वातावरण सम्बन्धी :

(१) वन, वनस्पति, जैविक विविधता र भू-संरक्षण सम्बन्धी योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

(२) वातावरणको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने, गराउने ।

(ज) शिक्षा तथा खेलकूद विकास सम्बन्धी :

- (१) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्र विद्यालय स्थापना गर्न प्राथमिकता तोकी सिफारिस गर्ने ।
- (२) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्रका विद्यालयहरूको स्वीकृति र खारेजीको लागि औचित्य र कारण खोली सिफारिस गर्ने ।
- (३) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्रका विद्यालयहरूको रेखदेख र अनुगमन गरी संचालन र व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने ।
- (४) जिल्ला स्तरीय प्रौढ शिक्षा एवं अनौपचारिक शिक्षा सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमहरूको तर्जुमा गर्ने
- (५) खेलकूद र शारीरिक विकास सम्बन्धी कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।
- (६) जिल्लास्तरीय खेलकूद विकास समिति गठन गर्ने ।

(झ) श्रमको ज्याला सम्बन्धी :

- (१) जिल्लास्तरमा श्रमको ज्यालादर एवं मजदूरीको दररेट निर्धारण गर्ने ।
- (२) बाल श्रम निवारण तथा उद्धार सम्बन्धी कार्यक्रमबनाई संचालन गर्ने ।

(ञ) सिंचाई र भू-क्षय तथा नदी नियन्त्रण सम्बन्धी :

- (१) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्रको एकभन्दा बढी गाउँ विकास क्षेत्रमा सुविधा पुग्ने सिंचाई, कूलो, बाँध र पैनी सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको तर्जुमा, कार्यान्वयन, संचालन तथा मर्मत सम्भार गर्ने गराउने ।
- (२) भू-क्षय, नदि कटान आदिबाट प्रभावित क्षेत्रहरूमा त्यस्ता कार्यहरूको रोकथाम गर्ने सम्बन्धी योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

(ट) सूचना तथा संचार सम्बन्धी :

- (१) नगरपालिका क्षेत्र बाहेक जिल्ला विकास क्षेत्रभित्र चलचित्र भवन स्थापना गर्न स्वीकृति दिने
- (२) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्रका नगरपालिका क्षेत्र बाहेक अन्य ग्रामीण क्षेत्रमा जिल्लास्तरीय पुस्तकालय, वाचनालय र सूचना केन्द्र खोल्ने ।

(ठ) भाषा र संस्कृति सम्बन्धी :

- (१) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्रका सांस्कृतिक एवं धार्मिक महत्वका स्थानहरूको अभिलेख राख्ने र मर्मत सम्भार गराई संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने ।
- (२) विभिन्न भाषा, धर्म र संस्कृतिको सम्बर्द्धन गर्ने, गराउने ।
- (३) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्रका पुरातात्विक वस्तु, भाषा, धर्म, कला र संस्कृतिको संरक्षण, सम्बर्द्धन एवं प्रयोग गर्ने, गराउने ।

(ड) घरेलु उद्योग सम्बन्धी :

- (१) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्र स्थापना हुने घरेलु उद्योगहरूको अभिलेख राख्ने ।
- (२) जिल्लामा औद्योगिक क्षेत्रको पहिचान र विकास गर्ने ।

(ढ) स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी :

- (१) जिल्ला स्तरीय, स्वास्थ्य चौकी, अस्पताल, आयुर्वेदीय औषधालय, स्वास्थ्य केन्द्रहरूको संचालन तथा व्यवस्थापन गर्ने, गराउने ।
- (२) परिवार नियोजन, मातृशिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण तथा जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ्य जस्ता कार्यक्रमहरूको तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने ।
- (३) जिल्ला विकास क्षेत्र अन्तर्गतका गाउँ विकास क्षेत्रहरूमा उपस्वास्थ्य चौकी खोल्न स्वीकृति दिने र तिनको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने ।
- (४) जिल्ला विकास क्षेत्रको लागि आवश्यक पर्ने औषधि र चिकित्सा सम्बन्धी औजार तथा उपकरणहरूको आपूर्ति व्यवस्था मिलाई त्यसको गुणस्तर समेतको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने ।
- (५) जिल्ला विकास क्षेत्रमा जनस्वास्थ्यको लागि हानीकारक चिज वस्तुको सार्वजनिक प्रयोगमा रोक लगाउने वा हटाउने ।
- (६) जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्ने किसिमका उपभोग्य वस्तुको बेचबिखन र उपभोगमा रोक लगाउने ।

(ण) पर्यटन सम्बन्धी :

जिल्ला विकास क्षेत्रभित्रको प्राकृतिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय सम्पदाको संरक्षण, सम्बर्द्धन, विस्तार र सदुपयोग गर्ने, गराउने ।

(त) विविध :

- (१) जिल्ला विकास क्षेत्रभित्रको तथ्याङ्क राख्ने ।
- (२) दैवीप्रकोप नियन्त्रण गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक काम गर्ने ।
- (३) जिल्ला विकास समितिको स्वामित्व तथा नियन्त्रणमा रहेका चल अचल सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने ।
- (४) जिल्ला विकास समितिको विनियम तर्जुमा गरी जिल्ला परिषद्मा पेश गर्ने ।
- (५) प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधार सम्बन्धि विवरण

क्र. सं.	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरू	कार्यान्वयनको अवस्था	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरूले पारेको प्रभावहरू(सुचकको आधारमा)
क)	आर्थिक विकास तर्फ		
१	कृषिको व्यवसायीकरण, विविधिकरण, बजारीकरण गरी सरोकारवाला निकायसंग समन्वय र सहकार्य गर्दै कृषि प्रणालीलाई आधुनिकीकरण गर्ने, कृषि औजार वितरण गर्ने र प्राङ्गरीक खेती प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।	कार्यान्वयन नभएको	प्राङ्गरीक खेती गर्ने कृषकको सख्यामा बृद्धि तथा उत्पादनमा बृद्धि भएको
२	फलफूल तथा तरकारी खेतीको लागि शीत भण्डारणको व्यवस्था, स्वरोजगारको अवसरहरूको सृजना गर्ने, एक गाउँ एक उत्पादनको नीति लिइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	शीत भण्डारको निर्माण भएको तथा केही गाउँमा एक गाउँ एक उत्पादन भइरहेको
३	व्यवसायिक पशु विकास कार्यक्रम प्रवर्द्धनका लागि प्रजनन योग्य स्त्री चौपायको मासुजन्य प्रयोजनमा हुने निकासीलाई निरुत्साहित गर्दै लगिनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	जिल्ला पशु सेवा कार्यालयबाट पाडी संरक्षण कार्यक्रम सचालन भइरहेको
	निर्वाहमुखी कृषिलाई व्यवसायिक कृषिमा रुपान्तरणका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	व्यवसायमुखी खेतको विकास हुँदै गएको
५	भु उपयोगको नीतिको माध्यमबाट कृषि योग्य जमिनलाई प्राङ्गरीक खेतीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
६	कृषि भुमी भएका गाविसहरूमा ग्रामीण कृषि कार्यकर्ता तालिम दिई एक गाउँ एक कृषि कार्यकर्ता गर्ने नीति लिइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	ग्रामीण कृषि कार्यकर्तालाई तालिम दिईएको छ ।
७	क्रियाशिल सहकारीहरूलाई विकास कार्यमा समेत परिचालन गर्न डिभिजन सहकारी कार्यालयसंग समन्वय गरिनेछ ।	कार्यान्वयन भएको	डिभिजन सहकारी कार्यालयसंग समन्वय गरि कार्यक्रम संचालन भइरहेको
	घरेलु उद्योग		
	घरेलु उद्योगलाई प्रोत्साहन गर्नका लागि शीप विकासका तालिमहरूलाई ग्रामीण इलाकामा केन्द्रित गरिनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	लघु उद्यम विकास कार्यक्रम अन्तर्गत काम भइरहेको
२	लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मार्फत विपन्न गरीब परिवारको आर्थिक , सामाजिक जीवनस्तर अभिवृद्धि गरिने नीति तथा कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	लघु उद्यम विकास कार्यक्रम अन्तर्गत काम भइरहेको
	पर्यटन		
१	जिल्ला भित्रका प्राकृतिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक, पर्यटकिय सम्पदाको संरक्षण सम्बर्द्धन, विस्तार र सदुपयोग गर्न एवं होम स्टे, हनिवेल, ग्रामीण पर्यटन	कार्यान्वयन भएको	जिल्लाको पर्यटन गुरुयोजना निर्माण भएको हुँदा सोहि अनुसार कार्यक्रम

क्र. सं.	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरू	कार्यान्वयनको अवस्था	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरूले पारेको प्रभावहरू(सुचकको आधारमा)
	महोत्सव, पर्यटन पैदल मार्ग पहिचान एवं प्रवर्द्धन गर्न जिल्लाको पर्यटन गुरुयोजना स्वीकृत गरी सो अनुसार कार्यान्वयन गरिनेछ ।		कार्यान्वयनको थालनी
२	भालु पहाडमा पर्यटन पूर्वाधार थप गर्दै लैजान नगरपालिका र जिविसले संयुक्त रुपमा पर्यटन सेवा शुल्क असुलीको लागि आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	पर्यटनसंग संयुक्त रुपमा काम भएको
३	पर्यटन गुरुयोजना कार्यान्वयनका लागि सरोकारवालाहरूसंग समन्वय गरी पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
४	महिला , दलित, आदिवासी जनजातिहरूको युवालाई लक्षित गरी स्वरोजगारमूलक तालिम तथा क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रम र लघुउद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
ख)	सामाजिक विकास तर्फ		
१	जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रमलाई अघि बढाइने छ ।	निरन्तर चलिरहेको	
२	अनौपचारिक शिक्षा , प्रौढ शिक्षा एवं निरन्तर शिक्षाका माध्यमबाट निरक्षरता मुक्त जिल्ला घोषणा गर्ने नीति लिइनेछ ।	भएको	साक्षर जिल्ला घोषणा भइसकेको
३	दलित, आदिवासी जनजाति, महिला, अपाङ्गता भएकाहरू र विपन्न जेहेन्दार विद्यार्थीहरूलाई उच्च शिक्षा हासिल गर्न निश्चित कोटा प्रदान गरी छात्रवृत्ति दिने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिएको
४	कमजोर भौतिक संरचना भएका शैक्षिक संस्थाहरूलाई जिल्ला शिक्षा कार्यालयसंग समन्वय गरी शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार ल्याइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	शैक्षिक संस्थाहरूको भौतिक संरचना निर्माणमा सहयोग गरिएको
५	श्रमको ज्यालादर एवं मजदुरीको दररेटलाई समसामयिक रुपमा निर्धारण गर्ने र बालश्रम निवारण तथा उद्धार सम्बन्धी कार्यक्रम गर्न सरोकारवाला निकायसंग छलफल गरी समन्वयात्मक रुपमा काम गर्ने नीति लिइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	महिला पुरुषको ज्यालाको दररेटमा समान छ ।
	भाषा र सस्कृति संरक्षण		

क्र. सं.	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरू	कार्यान्वयनको अवस्था	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरूले पारेको प्रभावहरू(सुचकको आधारमा)
	जिल्ला भित्रका धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक सम्पदाहरूको संरक्षण गर्ने नीति लिइनेछ।	कार्यान्वयन भइरहेको	संरक्षण गरिएको छ
	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या र पोषण		
१	उप स्वास्थ्य चौकीलाई स्तरोन्नती गरी स्वास्थ्य चौकीमा परिवर्तन गर्ने नीति लिइनेछ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
२	एच. आई .भी/एड्स सम्बन्धी कार्यक्रम जिल्ला एड्स समन्वय समिति मार्फत सञ्चालन गरिनेछ।	कार्यान्वयन भइरहेको	जिविसबाट बजेट छुट्याइएको
	गै.स.स. तथा दातृ निकाय		
१	स्थानीय निकायको नीति योजना तथा कार्यक्रममा समन्वय नगरी काम गर्ने गै.स.स. तथा दातृ निकायहरूलाई कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नदिने नीति लिइनेछ।	पूर्णतया हुन नसकेको	
	सहस्राब्दी, सार्क विकास लक्ष्य तथा गरीबी निवारण एवं आवधिक योजना		
१	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति अनुरूप महिला हिंसा विरुद्धका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ	कार्यान्वयन भइरहेको	
२	बालमैत्री जिल्ला बनाउन बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी रणनीतिक योजना तयार पारी सोही बमोजिमका थप ३ गाविसमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	रणनीति योजना मात्र तयार भएको	
३	बालमैत्री उद्यान निर्माणको लागि आवश्यक सहयोग गरिनेछ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
	वन तथा वातावरण क्षेत्र तर्फ		
१	जलवायु परिवर्तनले पारेको असरलाई न्यूनीकरण गर्न एवं अनुकूलनका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनका लागि वातावरण मेत्री स्थानीय शासन २०७० बमोजिम कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।	कार्यान्वयन भइरहेको	LAPA बाट भएको
२	सम्वृद्धिका लागि वन अर्न्तगत वन क्षेत्रको दीगो र वैज्ञानिक व्यवस्थापन, भू जलाधर व्यवस्थापन, शुसासन, क्षमता अभिवृद्धि र संस्थागत विकास तथा कार्य वातावरण सृजना नीति लिइएको छ।	लगत सहभागितामा काम भएको	
३	सडक तथा भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा कुल लागतको २ प्रतिशतले हुन आउने रकम वातावरण संरक्षण कोष खडा गरी अति प्रभावित क्षेत्रहरूमा	कार्यान्वयन भइरहेको	

क्र. सं.	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरू	कार्यान्वयनको अवस्था	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरूले पारेको प्रभावहरू(सुचकको आधारमा)
	वातावरण संरक्षण तथा अनुकुलनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।		
४	विपद जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमलाई जिल्ला दैविक प्रकोप समितिको समन्वयमा तत्कालिन प्रकोप व्यवस्थापन प्रतिकार्य योजना अन्तर्गत प्रकोप उद्धार तथा अनुकुलन कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढाइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
घ)	पूर्वाधार तथा संरचना विकास तर्फ		
१	जनताको स्वास्थ्य जीवन स्तरको लागि शुद्ध खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रमलाई आगामी ५ वर्षभित्र सबैको पहुँचमा पुऱ्याइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
२	जिल्लामा विद्युतीकरण नपुगेका गाविसहरूमा विद्युतकिरण कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
३	काली गण्डकी ए प्रभावित गाविसहरूमा रोयल्टीलाई विशेषत विद्युतकिरणकै क्षेत्रमा लगानी गर्ने नीति लिइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
४	वैकल्पित उर्जा सम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई सहयोग एवं प्रोत्साहन गरिनेछ । २०१७ सम्म घरभित्रको धुवा रहित जिल्ला घोषणा गर्ने नीति लिइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
	भौतिक एवं स्थानीय पूर्वाधार निर्माण तथा यातायात		
१	जिल्लास्तरीय सडकहरूको गुरुयोजना स्वीकृत गरी सो बमोजिम प्राथमिकताका आधारमा प्रमुख सडकहरूको स्तरोन्नती गरी बाह्रै महिना सुरक्षित, भरपर्दो र विश्वसनीय यातायात सञ्चालनमा जोड दिइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
२	ग्राभिटी रोपवे जस्ता वैकल्पित यातायातका उपायहरूको पनि अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी दीगो स्थानीय पूर्वाधारको विकासद्वारा गरीबी न्यूनीकरण र जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने नीति लिइनेछ ।	शुरुवात मात्र भएको	
३	सडक निर्माण गर्दा जिल्ला यातायात गुरुयोजनामा रहेको प्राथमिकता बमोजिम दुई वा दुइ भन्दा बढी गाविसहरूलाई सेवा पुऱ्याउने र सम्बन्धीत गाविसले लागत साभ्केदारी गर्ने भएमा विशेष प्राथमिकता दिने र स्थानीय विकास तथा संघिय मामिला मन्त्रालयबाट	साभ्केदारी नभएको	

क्र. सं.	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरू	कार्यान्वयनको अवस्था	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरूले पारेको प्रभावहरू(सुचकको आधारमा)
	स्वीकृत ग्रामीण सडक मापडण्ड बमोजिम गर्ने नीति लिइनेछ ।		
४	जिल्लाका अधिकांस सडकहरू अत्यन्त साँघुरो भएकोले भविष्यमा हुने विस्तार र स्तरोन्नती कार्यलाई समेत मध्यनजर गरी सडक अधिकार क्षेत्र निर्धारण गरी सो भन्दा बाहिर मात्र पूर्वाधार निर्माण गर्न दिने नीति लिइनेछ ।	कार्यान्वयन हुन नसकेको	
५	जिल्लामा सडक लगायत अन्य पूर्वाधार निर्माण पूर्व विस्तृत सर्वेक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने र जिबिसबाट स्वीकृती लिएर मात्र कार्य अगाडि बढाइनेछ ।	ठुला परियोजनामा मात्र भएको	
	सिंचाई, भुक्षय तथा नदी नियन्त्रण		
१	खेतीयोग्य जमिनहरूमा सिंचाई सुविधाको लागि विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
२	उद्योगी व्यवसायी, कर्मचारी एवं जनता समेतले शेयर लगानी गर्न पाउने गरी उज्यालो स्याङ्जा अभियान नामबाट विद्युत आयोजना सञ्चालन गर्न संभाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।	कार्यान्वयन नभएको	
३	जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई रणनीतिक योजना , जिल्ला यातायात गुरुयोजना , पर्यटन गुरुयोजना । विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना परिषदकाट सवीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।	स्वीकृत भएको	
	संस्थागत स्रोत क्षमता विकास क्षेत्र तर्फ		
१	भूमि सुधार तथा भूमि व्यवस्था		
२	जिल्ला भित्र रहेका ऐलानी तथा सरकारी पर्ति जग्गाहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न सरोकारवाला निकायहरूको सहकार्य गरी अभिलेख व्यवस्थापन	हुन नसकेको	

क्र. सं.	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरू	कार्यान्वयनको अवस्था	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरूले पारेको प्रभावहरू(सूचकको आधारमा)
	नीतिलाई निरन्तरता प्रदान गरिनेछ ।		
	सूचना तथा सञ्चार		
१	जिल्ला भित्र सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रको प्रभावकारी विकास र व्यवस्थापनको लागि जिल्ला पत्रकार महासंघको समेत सहभागितामा बनाइएको कार्यदलले दिएको प्रतिवेदन कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
२	स्थानीय सेवा प्रवाहमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको व्यापक रूपमा प्रयोग गरिनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
३	अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गर्दा विकास योजना कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू तोकिएको गुणस्तर, लागत परिमाण र समयमा सम्पन्न गर्न ती योजनाहरूलाई नतिजामुलक तथा भरपर्दो बनाई सेवा प्रवाह प्रतिको उत्तरदायित्व र जवाफदेयता कायम गर्न कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्याङ्कनको संस्थागत विकासमा ध्यान दिइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
४	जिविसको आन्तरिक आयमा वृद्धि गर्नका लागि जिविसको स्वामित्वमा रहेको सभागृहको परिसरमा रहेको ठाडो लाइनमा व्यापारिक कम्प्लेक्स बनाई भाडामा लगाउने र जिविसको आन्तरिक स्रोत वृद्धि तथा व्यवस्थापन गर्न सम्भाव्य आम्दानीका स्रोत खोजी गरिनेछ , राजश्व व्यवस्थापनलाई थप आधुनिक र सुदृढ बनाइनेछ ।	कार्यान्वयन भइरहेको	सटर भाडामा दिइएको छ र आन्तरिक आयमा वृद्धि भएको छ ।
५	जिल्ला भित्र गरीबी नक्साङ्कन गरी जिल्लाको आवधिक योजना निर्माण, जिल्ला पार्श्वचित्र प्रकाशन गर्ने कार्यलाई जोड दिइनेछ ।	गरीबी नक्साङ्कन गरीएको र आवधिक योजना निर्माण प्रकृत्यामा, जिल्ला पार्श्वचित्र पनि प्रकाशनको प्रकृत्यामा रहेको	

क्र. सं.	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरू	कार्यान्वयनको अवस्था	नीतिगत निर्णयहरू तथा प्रक्रियागत सुधारहरूले पारेको प्रभावहरू(सूचकको आधारमा)
६	व्यक्तिगत घटना दर्ता कार्यलाई वैज्ञानिक एवं प्रभावकारी बनाउन गाविस मार्फत नेपाली र अंग्रेजी दुवै भाषामा घटना दर्ता प्रमाणपत्र उपलब्ध गराइनेछ।	कार्यान्वयन भइरहेको	
७	उपभोक्ता समितिबाट हुने कार्यलाई व्यवस्थित गर्न उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरूलाई अनुशिक्षण/तालिम लगायत अन्य प्रभावकारी उपाय अवलम्बन गरिनेछ।	कार्यान्वयन भइरहेको	

जि.वि.स.को सामाजिक जिम्मेवारी बहन गर्ने क्षमता

क्र.स.	सामाजिक जिम्मेवारी क्षेत्र	सूचक सहितको कामको विवरण
१	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम	८५१४ जना एकल महिलालाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण
		१५४२१ जना जेष्ठ नागरिकलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण
		६४० जना अपाङ्ग व्यक्तिलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण
		४७९७ बाल संरक्षण अनुदान प्राप्त गर्ने संख्या
२	पंजीकरण तर्फ	जन्म दर्ता १२७०२ जना
		मृत्यु दर्ता २६०३ जना
		विवाह दर्ता ४२५०
		बसाई सराई ३३६७ परिवार
		सम्बन्ध विच्छेद १७४
३	सामाजिक परिचालन	स्थानीय शासन तथा सामुदायिक विकास कार्यक्रम अन्तर्गत सामाजिक परिचालन कार्यक्रम ५७ वटै गा.वि.स.मा सञ्चालन गरिएको ५१३ वटा वडा नागरिक मन्च गठन भइ क्रियाशिल रहेको ५३ वटा गा.वि.स.मा नागरिक सचेतना केन्द्रको स्थापना गरी सञ्चालनमा रहेको गाउँ र वडा नागरिक मञ्चमा सहभागी संख्या १२८२५

उपस्थिति तथा कार्यक्रमका फोटोहरू

आज मिति २०७२/०६/२० गतेका दिन जिहला बिकास समिती
 स्याङ्जाको आ. सं. ०७९/०७२ मा सम्पन्न योजना तथा कार्यक्रमको
 सामाजिक परिषद जि. वि. सं. स्याङ्जाको स्थानिय बिकास आधिकारी
 श्रीमान महेन्द्र शर्माको जुको अध्यक्षतामा उपस्थितको उपस्थिति
 सम्पन्न गरीयो।

उपस्थित

श्री	जनकराज पन्डु	सहायक प्रमुख जिहला आधिकारी
श्री	महेन्द्र शर्मा	स्था. वि. सं. जि. वि. सं. स्याङ्जा
श्री	कुमार राणा	नेपाली कांग्रेस
श्री	बालचन्द्र शर्मा	सि. वि. सं. उ. पा. सं. माले
श्री	गणेश बहादुर शर्मा	स. सं. उ. पा. माओवादी
श्री	परमेश्वर शर्मा	सि. सं. पा. नेपाल
श्री		सं. सं. पा. माओवादी
श्री		सि. सं. पा.
श्री		सं. सं. पा. माले
श्री	राजेश्वर शर्मा	राष्ट्रीय जनमोर्चा
श्री		राष्ट्रीय जनमुक्ति पार्टी
श्री		अखण्ड नेपाल
श्री		सं. सं. पा. संयुक्त
श्री	नरेश शर्मा	सं. सं. पा. माओवादी
श्री	सोमनाथ शर्मा	सं. सं. पा. फिडिल
श्री	विमल शर्मा	पूर्व समाजवादी
श्री	राम शर्मा	" "
श्री	प्रकाश शर्मा	अध्यक्ष - नेपाल पत्रकार महासंघ
श्री	मानवी शर्मा	मानवी अधिकारी सचिव "
श्री	रवि शर्मा	जि. वि. सं. जि. वि. सं. पांग
श्री	राजेश्वर शर्मा	सि. सं. पा. सं. जि. वि. सं.
श्री	राजेश्वर शर्मा	सं. सं. राजपाल सं. आ. जि. वि. सं.
श्री	शक्ति शर्मा	का. अ. माले सं. पा.

रवि रानी कुमारी खन्ना म.वि.वि. महिला नयावलापति

इन्द्र डोलराज डोल सि.वि.वि.

अशोक ताराचन्द्र डडाल जि.वि.वि.

सु दिपक रेग्मी व.व.र.पा.

सु सुरेश जोका रेडियो ह्याडजा

सु तेज प्रसाद युवती जि.वि.वि.

सु जवराज युवती प्रकाश जि.वि.वि. उ.वो.लक्ष्मी

सु अंगप्रभाती शर्मा नागरिक समाज

सु विमल शर्मा उद्योगी विलासपुर कलकत्ता

सु कपिल प्रसाद पांडेय जे.ए.ए. महाविद्यालय

सु गंगाज अहिराट सिचार्ज वि.वि. 8786025085

सु राजेश शर्मा अहिराट जि.प्र.का

सु विक्रम शर्मा अहिराट " "

सु राज कुमार शर्मा अहिराट " " सु

सु विपरी शर्मा अहिराट जि.वि.वि.

सु मोधराज शर्मा अहिराट अहिराट

सु जगदीश शर्मा जि.प्र.का

सु धन प्रसाद युवती SNRTP/DDC/DTO

सु अशोक शर्मा अहिराट अहिराट

सु अशोक शर्मा अहिराट जि.वि.वि.

सु यवनाथ शर्मा जि.वि.वि.

सु रमेश शर्मा जि.वि.वि. प्रविधि कार्यालय (इंजिनियर)

सु धन प्रसाद युवती जि.वि.वि.

सु देवदार पांडेय अ-उर्जा तथा वातावरण अधिकारी जि.वि.वि.

सु सुजन शर्मा (व.व.र.पा. जि.वि.वि. अहिराट)

सामाजिक परीक्षणका केही भलकहरू

सामाजिक परिक्षक सुरेन्द्र वाग्ले प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुहुदै

सामाजिक परीक्षणको प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्रस्तुती कार्यक्रममा सहभागीहरूवाट प्राप्त सुझावहरू :

जिल्ला विकास समितिका गत वर्षका नीति, कार्यक्रम, योजना, प्रगति समिक्षा प्रतिवेदन, आय, व्यय लगायतका प्रतिवेदनहरूको विश्लेषण सहितको सामाजिक परीक्षणको प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्रस्तुती पछि सहभागीहरूवाट देहाय बमोजिमका सुझाव तथा प्रतिक्रियाहरू प्राप्त भएका थिए ।

- स्याङ्जामा युवा युवतीहरू विकृती तिर समेत लाग्ने गरेको तथ्यांक छ, तर जिल्लावाट युवाहरूको लागि ठोस नीति तथा कार्यक्रम तय भई कार्यान्वयन भएको नपाइएकोले युवा युवतीहरूलाई लक्षित गरि नीति तथा कार्यक्रम आउनु पर्‍यो ।
- सामाजिक परीक्षणमा जिल्ला भित्र भइरहेका सामाजिक विकृतीहरूको बारे पनि तथ्यांक संकलन र विश्लेषण गर्नु राम्रो हुने ।
- योजनाहरू Approach Base पनि हुनु पर्दछ । हामी धेरै Need Base मा मात्र सीमित छौ ।
- अघको २० वर्ष पछि स्याङ्जा कस्तो हुने भन्ने तर्फ हाम्रा योजनाहरू लक्षित हुनु पर्दछ ।
- विकासलाई सुरक्षा संग पनि गांसेर हेर्नुपर्दछ ।
- महिला, बालबालिका लगायत लक्षित वर्गलाई विनियोजन गरेको बजेट सम्बन्धितहरूलाई नै प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने योजनामा मात्र खर्च गरियोस् साथै त्यस्ता योजनाहरूको अनुगमनमा सम्बन्धित पक्षलाई पनि सहभागि गराउदा प्रभावकारी हुने ।
- तथ्यांकले वसाइ सराई र जिल्ला बाहिर बस्नेको संख्या बढिरहेको देखिन्छ, तसर्थ गांऊमा मानिस वस्न सक्ने गरी योजना बनाउनु पर्‍यो ।
- विकासका योजना तयार गर्दा र कार्यान्वयन गर्दा राजनीतिलाई पर राखेर जिल्लाको माटोलाई सम्भेर कार्य गरौं ।
- ग्रामीण क्षेत्रमा मानिस वस्ने खालका योजना सरकारवाट नै विशेष प्राथमिकताका साथ संचालन गर्नुपर्दछ ।
- क्रान्तीकारी भूमी सुधार लागु गर्नुपर्ने ।
- विकसित क्षेत्र र शहरमा भन्दा पिछडिएको क्षेत्र र गांऊमा बजेट लगाउनु पर्ने ।
- स्याङ्जाको पहिचान हुने कुनै वस्तुको उत्पादन र प्रयोग गरी जिल्लालाई चिनाउने कार्य गरौं ।
- उपभोक्ता समिति गठन गर्दा नियमानुसार गर्नुपर्ने । उपभोक्ता समितिमा शिक्षक कर्मचारी जस्ता टाठावाठाहरू वस्ने र सोझा साझा लाई पछाडी पार्ने, दलिय रुपमा सदस्य भाग लगाउने आदि भएको गुनासाहरू आएका छन्, यसलाई निरुत्साहीत गर्नुपर्ने ।
- तल्लो निकायहरूवाट आएका योजनाहरू छनौट गर्नु पर्ने र माथिवाट योजना पठाउने गर्नु भएन ।

- कार्यसम्पादन मापनमा वढी अंक ल्याउने प्रयास गर्नुपर्ने ।
- न्यूनतम शर्त तथा कार्य सम्पादन मापनमा शिक्षालाई पनि समेट्न सके राम्रो हुने ।
- जिल्ला विकास समितिवाट शिक्षा क्षेत्रमा कम लगानी भएको देखिएकोले वृद्धि गर्नुपर्यो ।
- योजना तर्जुमाको कार्यविधि पनि समयानुसार परिमार्जन गर्नुपर्ने हो की ?
- कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने निकाय फरक फरक हुनुपर्ने । अनुगमन तथा मुल्यांकनलाई अझ बढी यथार्थपरक र प्रभावकारी बनाउनु पर्ने ।
- नीति तथा कार्यक्रमवारे नागरिकहरुलाई अनुशिक्षण गर्नुपर्ने ।
- आर्थिक पारदर्शिता बढाउने र मौलाउन थालेको आर्थिक चलखेल निरुत्साहीत गर्नुपर्ने ।
- सहमतिय पद्धतिका नाममा भागवण्डा गर्नु भएन ।
- जनताका वास्तविक योजनाहरु अझै प्राथमिकतामा पर्न नसकेको ।
- दलित जनजातिहरुका लागि अझ बढी आयमुलक कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्यो ।
- दिइएका सुझावहरु कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
- शिक्षाको क्षेत्रमा सरकारी लगानी वढी हुने तर प्रतिफल कम आउने देखिएको छ, लगानी अनुसारको प्रतिफल ल्याउन कोशिस गर्नुपर्ने ।
- जिल्ला विकास समिति तथा विषयगत निकायहरुको योजनामा तालमेल नदेखिएको, दोहोरोपना आएकोले समन्वय गर्नुपर्ने ।